

D'an 18 a viz Mae

- War-dro 303, en Aleksandria, merzherenti **sant Dioskor**. Hag-eñ mab ul lenner eus Cynopolis e voe harzet dre ma nac'he kinnig aberzhioù d'an idoloù. Goude bezañ boureviet kriz e voe dibennet.

- E 526, e Ravenna, merzherenti **sant Yann I^{añ}**, pab.

Kaset da gKêrgustentin e-kichen an impalaer Justinianus gant ar roue ariat Teodorig e voe degemeret gant lidoù meur hag e lidas gouel Pask en iliz Santez-Sophia. Ur wezh distro e taolas Teodorig an diskredi warnañ hag e garc'haris e Ravenna lec'h ma varvas diwar ar naon hag ar sec'hed.

- E 1161, en Uppsala, merzherenti **sant Erig**, roue, Patrom Sveden.

Gouarn a reas e vro gant furnezh. Gwareziñ a reas gwirioù ar maouezed. Kas a reas sant Herri da avielañ Finland. Taget gant Daniz e voe lazhet ganto p'edo oc'h heuliañ an Oferenn Santel.

- En Iwerzhon, **santez Anna**, maouez santel.

- En Dal Riada (Bro-Skos), e 801, **sant Breasal**, manac'h en enez Iona.

- E Breizh, en XI^{vet} kantved, **sant Herve**, manac'h, diskibl sant Roperzh Ervrezhel, penitiour e Kalonna (Chalonnnes), e bro-Anjev.

D'an 19 a viz Mae

- War-dro 67, e Roma, da vare heskinadeg Neron, merzherenti **sant Pudens**, senedour, tad santez Prased ha santez Pudensiana, sant Novatus ha sant Timozeos.

Gounezet e voe d'ar feiz kristen war-un-dro gant e wreg Claudia, ur Vreizhadez anezhi ha marteze adverc'h ar roue breizhek Karatakos (Karadeg). Diwar-se ha dre ma tarempredent Bretoned, e voe anvet o falez *Palatium Britannicum*. Eno e rojont bod da sant Pêr ha diwezhatoc'h da sant Paol ha neuze e voe graet ivez *Hospitium Apostolorum* eus o zi a voe evit gwir iliz kentañ Roma.

- War-dro 88, merzherenti **santez Pudensiana**, gwerc'hez, merc'h ar senator sant Pudens ha Claudia ma komz sant Paol diwar o fenn en e lizher da dTimozeos.

Badezet a-gevret gant he c'hoar Prased gant sant Pêr e-unan, e voe merzheriet d'he c'hwezek vloaz, war-dro 88, ha sebeliet e katakomboù Santez-Prisilha lec'h ma oa beziet he zud endeo. Ur brientiliz a zo dindan he anv e Roma savet war balez an tiegezh..

- E 230, e Roma, merzherenti **sant Urban I^{añ}**, pab.

Dilennet e 222, goude merzherenti sant Kallist, e renas Iliz Roma gant fealded betek ma voe taolet dre ur prenestr da-geñver ur reveulzi savet a-enep ar gristenion.

- E 804, **ar gwenvidig Alcuin**, abad, doueoniour.

Genidik eus Evrog (York) e Bro-Saoz, e reas eno studioù a-zoare er skol eskobel lec'h ma voe kelenner. O tistreiñ eus Roma ma oa bet kaset da gerc'hat pallium e eskob, e kejas gant Karl-Veur e Parma. Hemañ a fizias ennañ diwezhatoc'h savidigezh skol ar palez. War un dro e voe abad Sant-Jos ha war-lerc'h abad Sant-Varzhin Teurn.

- E 988, distro da Zoue ene **sant Dunstan**, abad hag arc'heskob Caergent. Ganet en Avallon e voe abad eno ha kelenner sant Neod.

War-lerc'h bezañ eskob Caerwrangon e 957 ez eas da Lundin e 959 ha da Gaerwent daou vloaz goude. Adsevel a reas ar vuhez vanac'h oc'h herouezañ un hevelep reolenn evit ar venec'h hag ar manac'hezed. Hag eñ doueonour e oa ivez orfebour, livour, teuzour hag adeiladour.

- E 1296, **sant Selestin V**, pab.

Penitiour e oa en Abbruzzi hag erruet da bevar ugent vloaz pa voe diuzet da bab e 1294, brudet ma oa evit e vuhez a binijenn hag e vurzudoù. Goude un nebeud mizioù nemetken e tilezas e garg evit echuiñ e vuhez en digenvez, e kastell Fumone e-kichen Alatri el Latium, pell diouzh ar bed.

- E Breizh, e 1303, ganedigezh en neñvoù **sant Erwan Haelouri**, beleg, barnour, Patrom ar gloer hag an dud a lezenn, eil Patrom Breizh.

Ganet eo e 1253 maner Kêrvarzhin e Minic'hi-Landreger. Goude studioù uhel e Pariz hag en Genabum (Orleans) e voe anvet ofisial e Roazhon, hag e Landreger da c'houde. Person e voe ivez e Tredraez hag e Louaneg. Beleg santel, alvokad reizh, difennour ar beorion, e voe ur skouer evit an holl ha brud ar burzhudoù graet gantañ ha c'hoarvezet goude e dremenvan dre e hanterouriezh e lakaas da vezañ anavezet buan e Breizh hag en Europa a-bezh goude ma voe santelezh e 1347.

D'an 20 a viz Mae

- Er I^{añ} kantved, **santez Lidia**, kenwerzhourez moug e Philippia Makedonia, gonezet e voe d'ar C'hrist gant sant Paol a gavas bod en he zi a-gevret gant sant Lukaz (kv. Ob. 16,11).

- E 624, distro da Zoue **sant Aostregisil (pe Aostril)**, eskob Avarikon (Bourjez), mignon sant Amand.

Goude e yaouankiz e lez rouaned Burgondia, ez eas da veleg. Deuet da vezañ eskob Avarikon, skedus e santelezh, e roas degemer da sant Amand a zeuas diwezhatoc'h da vezañ eskob Maastricht. Evitañ e savas ul logell e-kichen an iliz-veur hag Amand a chomas eno pemzek bloaz o ren ar vuhez digenvez.

- E 793, e Kerdiz, e Bro-Gembre, **sant Ethelberzh**, roue Anglia ar Reter. Kefrizet e oa gant santez Alfreda pa voe drouklazhet.

- E 1444, en Aquila en Abruzzo, **sant Bernardin a Sienna**, beleg frañsezat a embannas an Aviel en Italia dre e brezegezh hag e skouer o vrudañ an deoliezh da Anv Santel Jezuz.

- War-dro 670, **sant Govan** (Gl. Gobain), beleg penitiour iwerzhonat, bet lazhet gant ailhoned.

- E Breizh, en X^{vet} kantved, **sant Tirizhian**, abad Lokmazeve war aodoù Leon a-raok 1025.

- E Breizh, e 1667, **ar bac'hiadez c'hoar Anjelika Garnier**, d'he zregont bloaz, leanez eus urzh ar Weladenn e Kouent Maria-lid Naoned, kevrinourez.

D'an 21 a viz Mae

- En ilizoù ar Reter : **sant Kustentin**, marvet e 337, ha **santez Helena**, e vamm, a vez lidet hi d'an 18 a viz Eost er C'hornôg.

Hag eñ mab Constantius Chlor, unan eus ar pevar C'haezar, e voe ganet e Naissus (hiziv Nich e Serbia), war-dro 280, ha desavet e lez an impalaer Diocletianus. Goude marv e dad, e 309, e voe bonnet *impalaer Galia*. Levezonet gant e vamm e warezas ar gristenion. Sevel a reas ul lu hag e kerzhas davet Roma lec'h ma rene Maxentius. Trec'hiñ a reas warnañ e Pont-Milvius e 312 goude

bezañ lakaet e vilourion dindan warez arouez ar C'hrist en doa en em ziskouezet dezhañ dre un huñvre o lavarout : *In hoc signo vinces*, "dre ar arouez-mañ e trec'hi." Hag-eñ o ren hiviziken war ar C'hornôg koulz hag ar Reter e reas eus Bizantion eleze Kêrgustentin, hiziv Istamboul, e gêbenn. Dre Dezvenegezh Milano e 313 e aotreas ar gwir "*da azeuliñ hervez e zoare an douelezh a zo en neñvoù*" o reiñ evel-se ar frankiz d'ar gristenion da bleustriñ o feiz. Gervel a reas Senez Nikaia hag e savas pennilizoù e Roma. Badezet da zeiz e dremenvan da Sul ar Pantekost e vez sellet outañ gant ilizoù ar Reter evel impalaer kristen kentañ, "*Abostol an Aotrou e-touez ar rouaned*", hag *isapostolos*, "par d'an Ebestel."

- En VIII^{vet} kantved, **sant Venant** ha **santez Isberg pe Jizela** – e galleg Ysbergue pe Gisèle - penitiourion e Bro-Artez.

Jizela, merc'h Pepinus Brevus ha c'hoar d'an hini a zeuas da vezañ Karl-Veur a zibabas da rener speredel ar penitiour Venant, hag-eñ mab dug Lotaringen (Loren) ha priñs karolingat. Dre ma voe lakaet war gont Venant e nac'he-hi dimeziñ hag he doa tapet ur c'hleñved ouzh he dizremmañ abalamour dezhañ e voe lazhet e 766 ha taolet e gorf er stêr. Isberg a bareas avat goude bezañ debret ur silienn pesketaet lec'h ma oa bet taolet korf ar penitiour. Savet e voe un iliz war urzh ar roue hag e renas Isberg eno ar vuhez penitiourez e-pad tregont vloaz diwezhañ he buhez.

- E 1001, distro da Zoue ene **sant Tepod Viena**, eskob ha feizvonnour.

Niz-bihan roue Burgondia hag eontr-kuñv sant Tepod Provins e voe ganet Tepod pe Ubald e Tolvon ha desavet e lez ar roue Konrad. Anvet eskob Vièna (Vienne), en Okitania, e voe heverk e garitez hag e zeoliekz e-kerzh pevar bloaz ha daou ugent e eskobelezh eno.

- E 1861, **sant Charlez-Eujen de Mazenod**, eskob Marsilha, diazeour Obladed Maria-Dinamm. Skoueriañ a reas e eskobiekz dre e vriwerc'hioù, e oberoù mat hag e skridoù.

- **Merzherion ar Meksik : sant Kristof Magallanes**, beleg, **sant Eosten Calocca**, beleg, **hag o c'humpagnuned** lakaet d'ar marv etre 1926 ha 1928.

O-daou e oant en hevelep parrez pa voent fuzuilhet dre gasoni evit ar feiz kristen.

- E Breizh : **Treuzlec'h relegoù sant Padern**, eskob Gwened ha gouel Patrom an eskobiekz.

- En Iwerzhon, er VI^{vet} kantved, **sant Barrfhionn pe Fionnbharr** (Barrwenn pe Gwennvarr), abad.

- E 1742 e Kistreberzh, tremenvan **ar pac'hiad** Tad Mulet, warlerc'hier sant Loeiz-Vari a Voñforzh.

D'an 22 a viz Mae

- War-dro ar bloaz a c'hras 250, en Afrika an hanternoz merzherenti **ar sent Emil ha Kast**, a voe lazhet dre an tan.

Goude bezañ kilet rak krizder ar jahinerezh e kavjont nerzh en-dro betek embann o feiz dirak o barnerion o barnas da vezañ dêvet ez vev. Neuze en em ziskouejont, gouez da sant Kiprian, "*kreñvoc'h eget ar flammoù*".

- Er V^{vet} kantved, e Korsika, merzherenti **santez Julia**, gwerc'hez.

Genidik eus Kartaga, e voe gwerzhet evel sklavez ha kaset war ur vag a reas peñse war aodoù Korsika lec'h ma voe jahinet ha kroazstaget en abeg d'he feiz.

- E 1457, e Cascia en Italia, ganedigezh en neñvoù **santez Rita**, mamm a diegezh ha da c'houde leanez e urzh Sant-Eosten, lesanvet santez *ar mennadoù anvezus*.

Kouerez e oa, dimezet ouzh un den diroll ha feuls hag a voe muntret. Dont a reas hi a-benn da virout ouzh he daou vab da zialañ o zad. Aet e kouent Cascia e roas skouerioù dreist a habasketed hag a vriwerc'h.

- E Breizh-Veur, er V^{vet} kantved, **santez Elena a Gaernafon**, anvet c'hoazh Elena al Luoz e kembraeg Elen Lluyddog - rouanez, c'hoar Konan Meriadeg. Ganet e 340 eus ar roue Eudaf Hen, e timezas gant Maksen Wledig. Goude marv he fried e vije aet da leanez. Mervel a reas e peoc'h an Aotrou e 420.

- E Breizh, er V^{vet} pe VI^{vet} kantved, **sant Aotrom**, abad en Iwerzhon, penitiour e Tredarzeg e Bro-Dreger.

- Er VII^{vet} kantved, **ar sent Boelian** - e galleg Boetien, Boethian - **hag Albev** - e galleg Albeu - penitiourion iwerzhonat er c'hevandir. Hag int Iwerzhoniz, diskibled sant Fursa, a-gevret gant sant Aelgeis (Gl. Algis) ha sant Govan (Gl. Gobain) a vefe o breudeur, e savjont ur manati e-kichen Lugdunon (Laon) e Pikardia hag e voent lazhet gant hailhoned. Breudeur e vefent ivez d'ar sent Gwaznou, Elog ha Mombl.

D'an 23 a viz Mae

- E 259, e Kartaga, da vare heskinadegoù an impalaer Valerian, merzherenti **ar sent Lucius, Montan, Juluan ha Victorig**, dibennet en abeg d'o fealded d'ar feiz kristen a oa bet kelennet dezho gant sant Kiprian.

War un dro ganto e vez graet koun eus **sant Viktor**, beleg, merzheriet araozo hag eus **sant Donasian** marvet en toullbac'h.

- E 607, merzherenti **sant Dider** (Gl. Didier), eskob Vienna en Okitania. Dre ma rebechas ouzh ar rouanez Brunehilde un eured gwadserc'h ha digevionderioù all e voe dagentañ harluet ganti, ha da-c'houde harzet en e iliz-veur, labezhet gant ar soudarded ha peurlazhet a daolioù bazh o resev evel-se kurunenn ar verzherion.

- E 1764, e Roma, distro da Zoue ene **sant Yann-Vadezour de Rossi**, beleg. Genidik eus Genova, e pleustras e vinistrerezh e Roma e-touez ar beorion, ar glañvourion hag an doullbac'hidi o ouestlañ dezho e holl vadoù hag e holl amzer.

- E Breizh, er VI^{vet} kantved, **sant Sul pe Sulian**, abad. Hervez hengounioù Bro-Gembre e vefe Sulian genidik eus Breizh-Vihan hag en dije treuzet ar mor war un dro gant sant Kadvan. Lavaret e vez e voe penitiour e Tredarzeg e Bro-Dreger ma kreder ez eo an hevelp hini ha sant Sul. Kv chapel « Ste-Julienne », gwechall sant Sulian, e Gourin, Kernev.

- En Iwerzhon, **sant Govnann**, manac'h.

Sant Erwann, kalvar iliz Pestivien

